

Iwona Ładysz

Uniwersytet Dolnośląski DSW we Wrocławiu

iwona.ladysz@dsw.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0003-0893-7335>

V edycja konferencji naukowej z serii „Bezpieczna Młodzież” – „Młodzież wobec współczesnych zagrożeń. Prawda i fałsz w cyberprzestrzeni”. Wrocław, 13 czerwca 2023 r.

Uniwersytet Dolnośląski DSW we Wrocławiu zorganizował 13 czerwca 2023 r. kolejną, piątą edycję konferencji z cyklu „Młodzież wobec współczesnych zagrożeń”. Stanowi ona kontynuację szerszego programu edukacyjnego „Bezpieczna młodzież” realizowanego od 2008 r., obejmującego m.in.: przewodnik dla nauczycieli „Bezpieczeństwo w szkole” (2009), film edukacyjny „Kolekcja zagrożeń”, zrealizowany we współpracy z Komendą Miejską Policji we Wrocławiu (2015) oraz cykl konferencji: „Młodzież wobec współczesnych zagrożeń” (2015), „Bezpieczna Młodzież 2.0 – bezpieczeństwo w sieci a nowe technologie” (2015), „Bezpieczna Młodzież – stop dopalaczom!” (2016), „Młodzież wobec współczesnych zagrożeń. Zagrożenia w cyberprzestrzeni” (2018). W 2017 r. dodatkowo wydano zaktualizowany przewodnik dla nauczycieli „Edukacja dla bezpieczeństwa”.

„Młodzież wobec współczesnych zagrożeń” jest wydarzeniem dedykowanym uczniom szkół ponadpodstawowych, wychowawcom i nauczycielom, pedagogom, psychologom, a także dyrektorom szkół zainteresowanym bezpieczeństwem swoich dzieci. Piąta edycja konferencji objęta była patronatem honorowym Marszałka Województwa Dolnośląskiego. Głównym tematem

były „Prawda i fałsz w cyberprzestrzeni”. Skupiono uwagę na zagrożeniach związanych z *fake newsami*, kształtowaniem wizerunku w sieci, konsekwencjami udostępniania danych w sieci oraz wykorzystaniem dezinformacji jako narzędzia do kształtowania poglądów.

Konferencję otworzyła Prodziekan ds. kształcenia Wydziału Studiów Stosowanych dr Iwona Ładysz, która mówiła o ważności narastającego problemu cyberzagrożeń, stających się istotnym aspektem determinującym bezpieczeństwo młodzieży. Skuteczne przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom wymaga aktywnego włączenia się Uczelni, szkół i młodzieży w działania edukacyjne. Istotne staje się poznanie perspektywy przedstawicieli młodego pokolenia postrzegania przez nich różnych zagrożeń oraz ukierunkowanie na prawidłowe reagowanie i przeciwdziałanie im. Tegoroczna konferencja stanowiła odpowiedź na stale rosnącą skalę cyberprzestępstw, niewłaściwych i często niebezpiecznych zachowań młodzieży w sieci oraz prawidłowe diagnozowanie, profilaktykę i skuteczne przeciwdziałanie sytuacjom wynikającym z ryzykownych zachowań.

Teza ta korespondowała z późniejszym wystąpieniem przedstawiciela Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości, mł. asp. mgr Jacka Zarzyckiego, który przedstawił główne założenia funkcjonowania Krajowego Systemu Cyberbezpieczeństwa w Polsce i jego znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania najważniejszych podmiotów publicznych. Następnie płk. dr Anna Czajkowska-Małachowska z 16 Dolnośląskiej Brygady Wojsk Obrony Terytorialnej zwróciła uwagę, że dezinformacja staje się niezwykle skuteczną metodą wymuszania pewnych zachowań, wpływania na poglądy, czy wręcz jest bronią wykorzystywaną w konfliktach zbrojnych XXI wieku. Dzięki jej użyciu strony realizują cele zarówno w okresie przygotowania, organizacji, jak i prowadzenia walki. Legitymizują swoje działania nawet w obliczu łamania obowiązującego prawa, przekonują opinię publiczną do słuszności swoich poczynań, zakłamują rzeczywistość. Każdy z nas ma zatem obowiązek weryfikowania informacji w wielu autoryzowanych źródłach, aby nie stać się narzędziem w rękach dezinformatorów.

Do wypowiedzi odniósł się mgr inż. Stanisław Lota z Uniwersytetu Dolnośląskiego DSW we Wrocławiu wskazując na konieczność zwracania uwagi nie tylko na prawdziwość informacji, które do nas docierają, ale także na to, jakimi informacjami dzielimy się z innymi ludźmi oraz jakie udostępniamy w sieci, czasami nie zwracając uwagi na uprawnienia, które dajemy, np. firmom uruchamiając strony internetowe, czy instalując aplikacje. Wskazał, w jaki sposób możemy bronić swojej prywatności.

Z kolei dr Małgorzata Mikołajczak-Woźniak (Uniwersytet Dolnośląski DSW we Wrocławiu) zwróciła uwagę uczestników konferencji na problem

sposobów budowania popularności i rywalizacji o uznanie w sieci oraz kontrowersyjnych metod osiągnięcia celu „bycia klikanym”. Wytlumaczyła, z czego się bierze zbieractwo lajków i subskrypcji, jakie potrzeby za tym stoją, w jaki sposób prawda i fałsz przeplatają się w preparowaniu naszego cyfrowego billboardu, jak daleko jesteśmy się stanie posunąć, by „wyemitować siebie”. Przywołała przykłady zdegenerowanej autoprezentacji w Internecie oraz ilustracje filmowe, które miały skłonić młodzież do myślenia o tym, co i jak pokazują w sieci, gdzie jest granica, przed którą należałoby się zatrzymać w budowaniu „zasięgów”.

Odnosząc się do wystąpienia przedmówczyni psycholog, mgr Maciej Jonek (Uniwersytet Dolnośląski DSW we Wrocławiu) podkreślił, że jednym z najważniejszych zagrożeń w przestrzeni internetu jest sytuacja, w której postanawiamy w coś uwierzyć. To właśnie wtedy dajemy się przekonać do zachowań, które mogą spowodować niebezpieczeństwo udzielenia niepowołanym osobom dostępu do naszych danych, ale też do tego, by wziąć udział w zagrażającym zdrowiu wyzwaniom, dietom, modnym praktykom społecznym. Często dzieje się tak dlatego, że nie cenimy odpowiednio naszej wiary. Dajemy ją osobom i grupom, które wcale na nią nie zasługują. Jedyne co zrobiły, to sformułowały perswazyjny i atrakcyjny komunikat.

Ważnym elementem konferencji z cyklu „Młodzież wobec współczesnych zagrożeń” są także warsztaty adresowane zarówno do dorosłych uczestników, jak i młodzieży szkół ponadpodstawowych, pozwalające na dyskusję, czy wymianę doświadczeń między ekspertami a praktykami. W ramach warsztatów dla nauczycieli przeprowadzono następujące warsztaty: „Dezinformacja”, „Sztuczna inteligencja/chat GPT w edukacji” oraz „Inspiracje dla nauczycieli: czytam, rozumiem, nie dezinformuję”. Pierwszy warsztat prowadził dr inż. Mateusz Gorczyca. Przedstawił zjawisko *fake newsów* i sposobów ich rozpoznawania, tworzenia i wykorzystywania przez różne podmioty. Omówił zjawisko „baniek informacyjnych” oraz mechanizmy poszerzania grup odbiorców. Następnie mgr inż. Stanisław Lota zrealizował warsztat pt. „Sztuczna inteligencja/chat GPT w edukacji”, podczas którego wskazał istotę i rolę ChatGPT w świecie edukacji oraz konsekwencje jego stosowania w szkolnictwie. Zajęcia poświęcone zostały także dezinformacji, tworzeniu *fake newsów* za pomocą programów opartych na sztucznej inteligencji. Przeprowadzono również prezentacje metod i technik pracy z ChatGPT, pokazując możliwości tego narzędzia, np. generowanie pytań testowych, pytań otwartych do tekstów, zadań z luką itp. Z kolei dr Paulina Hawrylewicz-Kowalska poprowadziła warsztat nt. „Inspiracje dla nauczycieli: czytam, rozumiem, nie dezinformuję”. Jego celem było ukazanie nauczycielom możliwości realizacji zadań związanych z profilak-

tyczną pracą z uczniami, dążeniem do wyposażenia ich w podstawowe umiejętności rozpoznawania dezinformacji, w szczególności w mediach społecznościowych. Nauczyciele biorący udział w warsztacie mieli możliwość poznania źródeł pozyskiwania wiedzy związanej z podjęciem tematu *fake newsów* oraz otrzymali niezbędne informacje uzasadniające potrzebę i możliwość osadzenia omawianej tematyki w codziennych zadaniach szkoły. W trakcie warsztatu uczestnicy poznali podstawowe narzędzia rozpoznawania dezinformacji, zostali wdrożeni w terminologię związaną z omawianym zagadnieniem oraz poznali techniki przeciwdziałania dezinformacji.

Każda z grup młodzieży szkół ponadpodstawowych wzięła udział w trzech warsztatach zatytułowanych: „Tryb zombie, czyli wpływ treści internetowych na motywację”, „Rozpoznawanie zachowań narażających na odpowiedzialność prawną” oraz „Informacja a dezinformacja w obliczu zagrożeń prowadzonym”. Zwykle dość dobrze radzimy sobie z oceną sytuacji, opinii i postaw innych. Natomiast są momenty, w których stajemy się bezbronni. Jest to naturalne i niestety bardzo dyskretne. Stąd w ramach warsztatu magistra Macieja Jonka młodzież miała okazję dowiedzieć się, co się dzieje, gdy jest przeładowana codziennymi zadaniami, zmotywowana ponad miarę i wpada w sesję konsumowania krótkich treści internetowych - filmików, postów, nagrań dźwiękowych. Prowadzący wytłumaczył, dlaczego łatwo jest uwierzyć w to, co oglądamy. Nasze granice intelektualne nie są wtedy chronione. Łatwiej nam wierzyć, że proponowane działania są dobre, dać im wiarę i podjąć niebezpieczne zachowania. W podsumowaniu warsztatów zwrócił uwagę, że korzystanie z treści internetu wymaga zaangażowania większych sił - komentowania, refleksji i dyskusji z przychylnymi nam osobami. Bez nich wpadamy w „tryb zombie” i działamy na własną niekorzyść tylko po to, by na chwilę przestać myśleć o codzienności.

Warsztat pt. „Rozpoznawanie zachowań narażających na odpowiedzialność prawną” zrealizowany został przez mł. asp. mgr Jacka Zarzyckiego z Centralnego Biura Zwalczenia Cyberprzestępczości. Warsztaty poświęcone były cyberbezpieczeństwu i obejmowały zapoznanie młodzieży z zagrożeniami w cyberprzestrzeni oraz ochroną prywatności w sieci, przedstawiono organizacje i instytucje zajmujące się statutowo tym obszarem. Omawiając te zagadnienia prowadzący skoncentrował się również na budowaniu świadomości, że bardzo istotną rolę w dziedzinie bezpieczeństwa jest własne działanie użytkowników sieci Internet. Ponadto, ze względu na wiek słuchaczy (16-18 lat) omówiono zagadnienia związane z odpowiedzialnością prawną. Słuchacze dowiedzieli się także o sposobach działań Policji, w szczególności Centralnego Biura Zwalczenia Cyberprzestępczości wobec przestępców działających w sieci Internet.

Z kolei warsztaty „Informacja a dezinformacja w obliczu zagrożeń prowadzonym” poprowadzone zostały przez ppłk. dr Annę Czajkowską-Małachowską oraz mł. chor. Gerarda Dudzińskiego z 16 Dolnośląskiej Brygady Obrony Terytorialnej. Każdy z nas posługuje się kodem pojęciowym, który nabywa wraz z procesem edukacji. Informacja, która do nas dociera i nie może być zweryfikowana przez brak wiedzy, świadomości, dążenia do prawdy, może być doskonałym narzędziem dla naszych przeciwników. Każdy młody człowiek powinien zatem budować świadomość obywatelską, kształcić się, aby nigdy nie dać się oszukać działaniom dezinformacyjnym, bo może stać się celem wojny informacyjnej. Warsztat oparty był o przykłady dezinformacji i manipulacji opinią publiczną w ramach konfliktu rosyjsko-ukraińskiego i kryzysu migracyjnego na granicy polsko-białoruskiej oraz w czasie pandemii COVID-19.

Wszystkie realizowane warsztaty miały na celu uświadomienie uczniom, jakie są zasady odpowiedzialnego korzystania z Internetu, nie tylko w komputerze, ale i w telefonie, czy tablecie oraz wskazanie podstawowych wytycznych w zakresie zabezpieczenia swojej prywatności w sieci i ochrony przez zagrożeniami najbliższych i własnej osoby.

W konferencji wzięło udział blisko 70 uczestników – nauczycieli, pedagogów i uczniów z województwa dolnośląskiego. Wartym odnotowania postulatem, który pojawił się w czasie konferencji jest potrzeba stałych spotkań i dyskusji o współczesnych zagrożeniach bezpieczeństwa młodzieży i prowadzenia warsztatów, kampanii profilaktycznych oraz innych działań pozwalających uczyć się w praktyce reagowania na różnorodne zagrożenia.